

HOOFDSTUK 5: CYNISME

NOTA'S BIJ POWERPOINT

Inleiding: een bende marginalen

Drie doelstellingen

- (1) Nietzsches levensfilosofie komt niet uit de lucht vallen
- (2) Een inleiding in het cynische 'denken' (en vooral 'doen')
- (3) Aantonen van hedendaagse relevantie van cynische/Nietzscheaanse levensfilosofie

Waarom werd het cynisme als marginaal gezien?

Hegel zei, over Diogenes: 'Bij hem kreeg het cynisme veeleer de betekenis van een levenswijze dan die van een filosofie. Er zijn over hem alleen maar anekdoten te vertellen.'

Typend dat 'levenswijze' zo radicaal onderscheiden werd van 'filosofie'. Nochtans is het cynisme meer anekdotiek. Het is enerzijds een brutale, vrolijke wetenschap, en anderzijds een doeltreffende, praktische wijsheid.

Hondse figuren: achtergrond

Allianties met

- (a) Socrates (via Antisthenes, die leerling was van Socrates)
- (b) Christendom (het prediken, zeker in milde vorm bij latere cynici)
- (c) Revival van het Griekse gedachtegoed in antieke Rome,...

Ik probeer 'harde kern' van cynisme te identificeren, door te concentreren op de figuur van Diogenes, een van de eerste cynici.

Hondse figuren: kunikoi

Hondenleven: een natuurlijk leven, zonder veel luxe, met als doel 'autarkeia'/onafhankelijkheid (vandaar ook het ascetische). Daar eindigt het niet: het zijn ook predikanten; ze willen andere overtuigen van hun levensstijl.

Hondse figuren: figuur Diogenes

Cartoon van Paul Ollswang

Wedijveren in de onbeschofftheid: kritische preken

Twee argumenten

- (1) Het is een taboe als een ander, en elk taboe is werk van mensenhanden (relativistisch argument) – het had ook anders kunnen zijn. Het taboe op kannibalisme is dus niet door God gegeven
- (2) Het is een taboe dat voortvloeit uit spiritualisme en dualisme, omdat het te maken heeft met ofwel een geloof in de wederopstanding van het lichaam, ofwel een geloof in de verwevenheid van ziel en lichaam (en dus ook in het afzonderlijke bestaan van de ziel) (materialistisch argument).

Wedijveren in de onbeschofftheid: aanstootgevend gedrag

Voorbeeld: hedonisme (men moet de begeerte gehoorzamen om haar beter te kunnen vergeten)

Heerszucht van de begeerte.

Wedijveren in de onbeschofftheid: provocerende dialoog

Twee verschillen tussen socratische dialoog en cynische dialoog

- (1) Het is Alexander die vragen stelt, niet Diogenes – bij Socrates is dat andersom
- (2) Diogenes wil trots van A. krenken, wilt zijn zelfbeeld doorprikken, terwijl het bij Socrates altijd gaat om kennis (wegleiden uit de onwetendheid)

Dat is precies het spel van Diogenes: de trots van zijn gespreksgenoot raken, hem tot de erkenning dwingen dat hij niet is wat hij beweert te zijn, wat iets heel anders is dan de socratische poging iemand te laten zien dat hij niet weet wat hij beweert te weten.

Kortom: de socratische dialoog is harmonieus samenspel, terwijl de cynische dialoog meer op een gevecht lijkt